
قال و مقالِ عالمی

مجموعۂ جستارها و گفتارها

سالم دکترا فتح اللہ مجتہائی

بہ کمیشن

مہران افشاری، شہر بار شاہین دژی

www.ketab.ir

سرشناسه	: مجتبیای، فتح‌الله ۱۳۰۶ -
عنوان و نام‌پدیدآور	: قال و مقال عالمی: مجموعه جستارها و گفتارها / تألیف دکتر فتح‌الله مجتبیای؛ به کوشش مهران افشاری، شهریار شاهین‌دژی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر سخن، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۶۵۸ ص.
شابک	: 1 - 790 - 372 - 964 - 978
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
موضوع	: مجتبیای، فتح‌الله ۱۳۰۶ -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴
شناسه‌افزوده	: افشاری، مهران، ۱۳۳۴ - گردآورنده
شناسه‌افزوده	: شاهین‌دژی، شهریار، ۱۳۵۸ - گردآورنده
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ م ۲۴ ف ۲۸ / ۳ CTY
رده‌بندی دیویی	: ۹۲۰/۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۸۴۱۸۳

رحمة الله عليه

رحمة الله عليه

رحمة الله عليه

انتشارات سحان

خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه

خیابان وحید نظری شهر

فکس ۶۶۴۶۳۸۷۵

www.sokhanpub.com

Email: info@sokhanpub.com

قال و مقال عالمی

مجموعه جستارها و گفتارها

تألیف دکتر فتح الله مجتبائی

به کوشش مهران افشاری، شهریار شاهین دزی

چاپ نخست: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۵۰ نسخه

لیتوگرافی: صدف

چاپ: مهارت

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۲-۷۹۰-۱

تلفن تماس برای تحویل کتاب در منزل و محل کار:

۶۶۹۵۳۸۰۵-۶۶۹۵۳۸۰۴

فهرست

یادداشت	۱۱
به جای مقدمه	۱۳

۱. ادبیات

سخنی درباره شاهنامه	۵۹
چند نکته درباره «رستم و سهراب» یاد شاهنامه	۶۶
نسخه‌ای کهن از شاهنامه فردوسی	۱۰۱
چند نکته دیگر درباره ابیاتی از شاهنامه	۱۱۳
نخستین فکرت پسین شمار	۱۲۸
کُنج یا کُنَج؟	۱۳۳
چند نکته دیگر درباره کُنَج یا کُنَج	۱۳۸
اسدی پسر و اسدی پدر	۱۵۴
نظامی و هفت پیکر	۱۷۴
چند نکته درباره مرزبان‌نامه	۱۸۱
ابن‌یمین	۱۸۸
شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۱۹۴
ملاحظات بر حواشی دیوان حافظ	۲۱۰
حافظ در فاوست گوته	۲۱۶
باباافغانی	۲۳۷

۲۴۱	ذکر چند سنه از تاریخ کبیر جعفری
۲۴۷	ادوارد براون
۲۵۳	تاریخ ادبی ایران
۲۵۸	هملت: ترجمه مسعود فرزاد

۲. زبان‌شناسی و بحث‌های واژگانی

۲۷۷	کنده و در معربات
۲۸۴	اصافه در دستور زبان فارسی
۲۹۲	پسوندها در اوستا و کیوتر
۲۹۷	سخنی دربارهٔ رازة سنه
۳۰۰	کندوکاو در بیخ و بن واژه
۳۱۰	نکته‌هایی دربارهٔ چند رازة

۳. منطق، حکمت، اخلاق و عرفان

۳۲۱	ابلیس در عرفان و ادب فارسی
۳۴۱	افلاطون و آئین داریوش
۳۵۲	آشنائی مسلمانان با منطق ارسطویی
۳۷۰	ابراهیم ادهم
۳۸۱	این خفیف
۳۹۳	داستان ملاقات و مکاتبات بوعلی و بوسعید
۴۱۲	ابن سینا: ادبیات، عرفان، زبان‌شناسی و آثار فارسی
۴۳۵	عرفان پیر هرات
۴۶۴	سهروردی و فرهنگ ایران باستان
۴۷۱	این سبّین
۴۸۸	ابوالعباس مُرسی
۴۹۳	ابوالقاسم فندرسکی

۴. تاریخ ادیان

۵۰۵	 زرتشت و ایرانشناسان این روزگار.
۵۲۰	 آدم در یهودیت و مسیحیت
۵۴۱	 آخرالزمان در دین یهود و مسیحیت
۵۶۱	 ذوالقرنین: اسکندر یا کورش؟
۵۹۷	 بیرونی و علم ادیان.

۶۰۷	 فهرست اعلام
-----	-------------------

www.ketab.ir

یادداشت

این مجموعه شامل گزیده مقالاتی است که در طول پنجاه سال گذشته در نشریات مختلف - مقالات، سخن نامه ها، یادنامه ها، دائرة المعارفها و مجموعه های دیگر - نوشته بودم، و در این سالها، حتی از یاد خودم رفته بود. هیچ نمی دانستم که فلان مطلب را در کجا نوشته ام، و در می دانستم آن را در جایی نوشته ام، و گاهی مطلبی را که سالها قبل گفته بودم، در نوشته های دیگران می دیدم، بی آنکه به سوابق آن اشاره ای رفته باشد. گردآوری و انتخاب این مطالب برای خود من دشوار، بلکه ناممکن بود، ولی دوست عزیزم، آقای مهران افشاری، که پیش از این نوشته های مرا درباره روابط فرهنگی ایران و هند از مراجع مختلف گردآوری کرده بود، در دست گرامی دیگرم، آقای شهریار شاهین دژی، که او نیز زحمات کار طبع و تنظیم نهایی آن را به عهده گرفته بود، این بار نیز هردو، جوانمردانه کمر همت بر بستند و باز به دستان شیوه روش، کار گردآوری و انتخاب و طبع و نشر این مجموعه را به انجام رساندند. از هر نوی این عزیزان سپاسگزارم. عنوان *قال و مقال* عالمی به پیشنهاد آقای افشاری است. به عنوان شایسته و مناسبی است که از تنوع و گستره دامنه موضوعات در این مجموعه حکایت دارد.

آنچه در آغاز کتاب به عنوان مصاحبه آمده است، حاصل گفتگوهای است که در اوقات مختلف در جلسات دوستانه با آقایان دکتر قربانی، مهران افشاری و شهریار شاهین دژی داشته ایم، و ایشان به گمان این که شاید در گفته ها نکته ای یا مطلبی پیدا شود که برای جوانان سودمند و قابل توجه باشد، آنها را به صورت مصاحبه ای درآورده و مقدمه این مجموعه قرار دادند. اینها غالباً خاطرات دوران گذشته زندگانی من است و از

حافظه ناتوان و آشفته من برخاسته‌اند. من خود در این گفته‌ها چیزی که قابل نقل باشد نمی‌بینم، ولی اصرار و ابرام دوستان چنان بود که مرا به درج آنها در این مجموعه راضی کرد.

اکنون که کار طبع این کتاب به کوشش آقایان افشاری و شاهین دژی به انجام رسیده است، بر خود واجب می‌دانم که از زحمات این عزیزان، و از توجه و حسن ظن دوست عزیزم، جناب اصغر علمی، مدیر انتشارات سخن، که از خدمتگزاران صدیق فرهنگ این کشور است، صمیمانه تشکر کنم.

فتح الله مجتبائی

آبانماه ۱۳۹۴

www.ketab.ir